

важких і відповідальних завдань. Взаємозв'язок з соціоцентричною мотивацією засвідчує важливість переважання суспільних інтересів над власними у питаннях володіння собою. Прагнення інструментально-стильові та змістовно-сміслові, які формують спрямованість особистості, можливість зайняти лідируючі позиції, проявляти рішучість, і, водночас, проявляти добросовісність та обов'язковість також корелюють з показником саморегуляції. Отримані дані вказують на важливість впливу фактора саморегуляції на становлення відповідальної особистості і спрямовують наші інтереси в площину формування відповідальності особистості у взаємозв'язку в підвищенні прояву її саморегуляції.

Список використаних джерел

1. Муздыбаев К. Психология ответственности / К.Муздыбаев – Л., 1983. – 240 с.
2. Прядеин В.П. Опросник многомерно-функционального анализа ответственности / В.П. Прядеин // Журнал практического психолога. – 1997. – № 5. – С. 30-36
3. Реан А.А Проблемы и перспективы развития концепции локуса контроля личности / А.А. Реан // Психологический журнал. 1998. Т.19. №4. – С. 3-11.
4. Чумакова Е.В. Структура ответственности в контексте экзистенциального выбора личности / Е.В.Чумакова, С.П.Лукиянова Вестник ЮУрГУ – № 8 — 2009. – С. 37-42.

Шапран Т.М.

*асистент кафедри теоретичної та практичної психології,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОМІНУЮЧИХ ЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

На тлі світоглядного самовизначення в юнацькому віці виникають суперечності між суб'єктивним баченням та ретрансляцією зовнішнім світом власного «Я» особистості. При тривалому знаходженні під впливом одночасно діючих, рівних за силою та протилежно спрямованих бажань, потреб чи можливостей виникають внутрішньоособистісні конфлікти. Для збереження психологічної цілісності особистість несвідомо використовує захисні механізми психіки. Кожна людина надає перевагу не одному виду психологічного захисту, а застосовує їх у сталому поєднанні. Пропоноване дослідження присвячене виявленню домінуючих психологічних механізмів захисту в юнацькому віці.

Дослідження проводилося на базі будівельного та архітектурного відділень Будівельного коледжу Житомирського національного

агроекологічного університету, соціально-психологічному, природничому факультетах та навчально-науковому інституті педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка. Загальна вибірка дослідження становить 439 респондентів, з них 217 осіб раннього юнацького та 222 особи зрілого юнацького віку.

Дослідження здійснювалось у три етапи. На першому етапі визначалась гендерна приналежність досліджуваних. На другому – діагностувалася наявність внутрішньоособистісних конфліктів між структурними компонентами ядра внутрішнього конфлікту. На третьому – виявлялася наявність домінуючих захисних механізмів.

Для діагностики гендерної приналежності досліджуваних нами було обрано методику «Статеврольовий опитувальник» Сандри Бем [1]. Узагальнені результати гендерного розподілу респондентів подано у таблиці 1.

Таблиця 1.

Гендерний розподіл досліджуваних (в абсолютних показниках)

стать		Хлопці			дівчата		
тип особистості		маскулінний	фемінний	андроґенний	маскулінний	фемінний	андроґенний
	рання юність	40	34	36	35	38	34
	зріла юність	37	35	36	34	42	38

Таким чином, за результатами першого етапу дослідження виявлено, що маскулінний тип особистості переважає серед хлопців віку ранньої юності, а фемінний та андроґінний типи особистості – серед дівчат віку зрілої юності.

На наступному етапі з метою виявлення внутрішньоособистісних конфліктів між структурними компонентами ядра внутрішнього конфлікту, а саме: між «Я-ідеальним» і «Я-реальним», між «Я-реальним» і «Я-соціально бажаним» та між «Я-ідеальним» і «Я-соціально бажаним» нами було модифіковано методику дослідження самооцінки особистості С. Будассі, інтегровану Ю. Кисельовим [2]. Результати гендерного розподілу типів внутрішніх конфліктів у осіб ранньої та зрілої юності подано у таблицях 2 і 3.

Таблиця 2.

Гендерний розподіл типів внутрішньоособистісних конфліктів у осіб раннього юнацького віку

тип внутрішнього конфлікту		Я-Ідеальне-Реальне		Я-Реальне-Соціально бажане		Я-Ідеальне-Соціально бажане	
тип особистості	к-ть	п	%	п	%	п	%

маскулінний	61	81	21	28	47	63
фемінний	47	65	34	47	48	67
андрогінний	46	66	51	73	31	44

За результатами другого етапу дослідження виявлено наступні гендерні особливості: у ранньому юнацькому віці для маскулінного типу особистості притаманний внутрішній конфлікт типу Я-Ідеальне-Реальне (81%), а у зрілому юнацькому віці – конфлікт типу Я-Ідеальне-Соціально бажане (51%). У фемінного типу особистості раннього юнацького віку переважає конфлікт Я-Ідеальне-Соціально бажане (67%), у зрілому юнацькому віці – конфлікт Я-Реальне-Соціально бажане (58%). Для андрогінного типу особистості у ранньому юнацькому віці характерне домінування внутрішнього конфлікту типу Я-Реальне-Соціально бажане (73%), а у зрілому юнацькому віці – конфлікту Я-Ідеальне-Реальне (69%).

Таблиця 3.

**Гендерний розподіл типів внутрішньоособистісних конфліктів
у осіб зрілого юнацького віку**

тип внутрішнього конфлікту	Я-Ідеальне- Реальне		Я-Реальне- Соціально бажане		Я-Ідеальне- Соціально бажане	
к-ть тип особистості	п	%	п	%	п	%
маскулінний	28	39	30	42	36	51
фемінний	40	52	45	58	34	44
андрогінний	51	69	40	54	36	49

Для діагностики механізмів психологічного захисту було використано методику на структуру психологічного захисту Л.Ю. Субботіної [3]. Узагальнені результати гендерного розподілу захисних механізмів респондентів раннього та зрілого юнацького віку подано у таблиці 4.

Таблиця 4.

**Гендерний розподіл захисних механізмів досліджуваних
(в абсолютних показниках)**

тип особистості	Маскулінний		фемінний		андрогінний	
вік захисні механізми	рання юність	зріла юність	рання юність	зріла юність	рання юність	зріла юність
витіснення	64	32	24	18	57	21
регресія	26	58	9	16	51	31
формування реакції	19	12	24	60	13	18
раціоналізація	54	28	16	63	17	26

зміщення	61	57	11	22	6	20
заперечення	23	31	59	62	28	14
проекція	10	28	53	29	21	32
компенсація	14	17	12	27	20	61
сублімація	11	8	31	55	52	36

Таким чином, за результатами дослідження виявлено, що серед маскулінної вибірки досліджуваних раннього юнацького віку переважають такі механізми психологічного захисту як витіснення (85%) та раціоналізація (72%). Серед маскулінних осіб зрілого юнацького віку – регресія (82%). А психологічний механізм заміщення має високі показники прояву у респондентів як раннього (81%) так і зрілого (80%) юнацького віку.

Серед фемінної вибірки респондентів кількість домінуючих захисних механізмів у віці зрілої юності значно більша. Так, високі показники було отримано серед наступних механізмів захисту: формування реакції (78%), раціоналізація (82%) та сублімація (71%). Серед респондентів раннього юнацького віку домінує захисний механізм проекції (74%). А такий механізм захисту як заперечення домінує в респондентів як раннього (82%) так і зрілого (81%) юнацького віку.

Респонденти ранньої юності андрогінного типу особистості продемонстрували високі показники психологічного захисту витіснення (81%) та регресії (73%), а зрілої юності – компенсації (82%). Спільним домінуючим захисним механізмом для досліджуваних ранньої та зрілої юності андрогінного типу особистості стала сублімація (74% і 49% відповідно).

Підсумовуючи усе вище сказане, приходимо до висновку, що механізми психологічного захисту особистості в юнацькому віці мають гендерні особливості прояву.

Список використаних джерел

1. Городнова Н. Гендерний розвиток особистості / Н. Городнова. – К.: Шк. Світ, 2008. – 128 с.
2. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології/ За ред. Т.І. Пашукової. – К.: Знання, 2006. – 203 с.
3. Субботина Л.Ю. Психологическая защита и стресс. – Х.: «Гуманитарный Центр», 2013. – 300 с.